

Ne!musíš to vydržet a čo ďalej?

Celú situáciu, ktorú rozprúdila performancia iniciatívy **Ne!musíš to vydržet**, sledujem z odstupu ale intenzívne, rovnako ako všetky názory a vyjadrenia v médiách. Oceňujem platformu **Komunikace v bezpečném prostoru**, s ktorou prišla pani prodekanka doc. Alice Koubová. Využila som možnosť pomenovať a reagovať na otázky a problémy, ktoré performancia nastolila a ktoré sa netýkajú len študentov a študentiek DAMU.

Môj príspevok je subjektívny a osobný, vychádza z vlastných skúseností, reflexií, neponúka všeobecné návody, ako a čo zlepšiť, ale považujem za nevyhnutné sa vyjadriť, pretože si myslím, že diskusia, ktorú iniciatíva nastolila, nie je nijak usmernená ani tematizovaná. Otvára teda možnosti pre dezinterpretáciu, ponúka čiernobiely verejný obraz školy, o ktorej fungovaní ale médiá majú len skreslenú predstavu. Považujem za alarmujúce, že sa vedenie AMU voči týmto mediálnym reakciám nijak nevymedziť, že stále chýba vyjadrenie, ktoré by stabilizovalo atmosféru na škole ale aj reputáciu inštitúcie, a pomohlo tak nastaviť vecnú, koncepčnú a zmysluplnú debatu zameranú na problém šikany, diskriminácie, zneužívania moci, ponižovania, sexuálneho obťažovania, ostrakizácie zahraničných študentov a ich izolovanie od bežného chodu školy, uplatňovanie nezdravej nadradenosti jednej katedry nad inou.

Je nešťastné, že sa spolu s vyššie vymenovanými problémami do debaty dostáva téma študijných štandardov a nárokov, hodnotenie pedagogickej práce, pretože problémom nie je náročné štúdium, ale jeho rozloženie, schopnosť pedagógov reagovať na trendy v učení, uvedomiť si momentálnu situáciu mladých ľudí, ale stretávam sa s reakciami, ktoré ma vedú k obavám nad tým, že sa pod otázku šikany skryje kritika pedagógov, ktorí tzv. nevyhoveli očakávaniam poslucháčov. Verím, že ide o slobodné rozhodnutie dospelého človeka, študovať školu, ktorá je náročná na výkon fyzický a vyžaduje mimoriadnu psychickú výdrž, ale tiež kladie na študentov a študentky intelektuálne nároky, čo je myslím úplne v poriadku. Akokoľvek existujeme v inom nastavení vzťahu študent – pedagóg než ostatné veľké univerzity, istá hranica a odstup by mali byť zachované a nemali by sme podľahnúť miestami emocionálne podfarbeným hodnoteniam schopností pedagógov učiť. Aspoň pre mňa osobne je ten odstup zásadným slobodným územím. Všetci robíme chyby, aj študenti aj pedagógovia, inštitút evaluácie pomáha v mnohých prípadoch eliminovať rezervy ale stretávame sa s tým, že je niekedy prostriedkom pre kompenzáciu individuálnych frustrácií, kde absentuje vecné a

konkrétne pomenovanie problémov alebo pozitív, alebo naopak vyvolá na druhej strane podprahovú pomstychtivosť. Podporujem otvorenú a priamu debatu, ale stále zastávam názor, že pedagóg a študent sú v odlišných hierarchických pozíciách, že vysoká škola si má držať jasné štandardy a nemeniť ich na základe individuálnych preferencií. Niekedy to možno vyzerá nespravodlivo, ale miera úsilia a práce nie je vždy priamo úmerná výslednému hodnoteniu.

...

Iniciatívu študentov a študentiek podporujem, myslím, že nebolo jednoduché nahlas vysloviť veci, ktoré sa v otvorenej komunikácii na akademickej pôde dlhodobo potláčajú, marginalizujú a podceňujú, to všetko s pocitom, že je to predsa bežné a všeobecne tolerované („tak to tady bylo vždycky“). O tom, aký strach alebo tlak mohli zažívať, keď sa rozhodli pomenovať svoje zážitky, viem sama z vlastnej skúsenosti dosť, preto dovoľte jednu spomienku.

V roku 2017 som ako pedagogička čelila podobnému tlaku, keď som vyslovila na DISK-Use (verejná diskusia po predstaveniach v divadle Disk) negatívny názor nad študentskou inscenáciou (Téměř tři sestry, absolventská inscenácia KČD).Môj možno razantný postoj vyvolal nevôľu študentov herectva a ich pedagógov. Nečakala som, že dopad jednej debaty nad študentskou inscenáciou bude taký závažný. Počas nasledujúcich dní som absolvovala niekoľko sedení u dekanky fakulty a vedúcej KTK (ktoré si obe vážim ako kolegyne, odborníčky a pedagogičky), a tie mi doporučovali sa k veci postaviť tak, že sa mám ospravedlniť za svoje výroky študentom a pedagógovi ročníka a režisérovi spomínanej inscenácie, ktorý nebol na debate ani prítomný a teda mal sprostredkované informácie od svojich študentov. Znie to zvláštne, ale bolo to tak, vedenie katedry a fakulty začalo operovať s pojmami ako „výpoveď“, „musíš sa k tomu postaviť a niešť následky“, a pritom nedošlo k žiadnemu dialógu s druhou stranou, žiadnej priamej konfrontácii, hoci som k nej sama vyzývala v kancelárii dekanky. Stále som nechápala, prečo sa mám ospravedlňovať za svoju prácu, za svoj názor, obzvlášť na akademickej pôde a na verejnej debate. Nepíšem to ako senzáciu, píšem to len preto, že uplatňovanie moci sa netýka len študentov, ale môže sa s ním stretnúť každý a každá z nás. A tiež nie je mojím zámerom osobný útok na bývalé vedenie fakulty a katedry teórie a kritiky, naopak, je to len vymenovanie faktov a poukázanie na toxickú podstatu systému, ktorý nutne potrebuje revitalizáciu, aby sa aj osobnosti na vedúcich postoch vyhli tlaku, a nemuseli sa uchýľovať k neprijateľným riešeniam.

Je pochopiteľné, že niektorým študentom a študentkám trvalo dlhší čas formulovať a prezentovať svoje negatívne zážitky. Pretože ten strach je paralyzujúci. Ja som vtedy bola v situácii, kedy som mala termínovanú zmluvu a mohla som zostať bez práce, a cítila som zo

strany vedenia intenzívny tlak, ktorý ma skutočne dotlačil k napísaniu tzv. "omluvného dopisu". Samozrejme som nikdy nedostala odpoveď. Ihneď mi bolo doporučené nezúčastniť sa najbližších diskusií, neúčastniť sa kolegia dekanke aj keď som bola zástupkyňa vedúcej katedry.

...

Som presvedčená, že sa diskriminácia na základe veku alebo pohlavia stala normou a ťažko sa na ňu reaguje jednotlivcom, bez ohľadu na postavenie, či už ste pedagóg/ička, študent/ka alebo administratíva. Ak to systém dovolí, tak je veľmi zložitá s ním bojovať, zmena musí ísť jednoducho zhora. Je mi tiež jasné, že niekedy lojalita voči pracovisku bráni v odlišných názoroch, alebo priznaní podobných skúseností. Chýba nám citlivosť, ktorá pomáha podobné prejavy odhaliť, pomenovať a reagovať na ne. Rodová rovnosť patrí dnes k elementárnym nástrojom ako odhaliť asymetriu správania mužov a žien, všímať si prežitú mocenskú politiku. Má byť prirodzenou súčasťou dospelaj komunikácie, základné znalosti pojmov a definícií, ktoré sa vzťahujú k problematike sexuálneho obťažovania, bossingu, šikany, patria nielen do akademického prostredia 21. storočia, a v žiadnom prípade nejde o dogmu alebo ideológiu, ako to zaznelo na zasadnutí AS DAMU.

Neverím, že riešením je obetovanie konkrétnych pedagógov, tu ide o nastavenie uvažovania, komunikácie a tej citlivosti, ktorej sa musíme učiť my všetci bez ohľadu na vek, pozíciu, akademický titul. A netýka sa len DAMU, respektíve AMU.

Ja sama som zažila uprednostňovanie mužských uchádzačov o štúdium pred ženskými, alebo na vedúcich pozíciách, „neškodné“ komentovanie vzhľadu, stereotypné predstavy o študentoch herectva, že nemusia byť vzdelaní, alebo naopak o študentoch teórie, že nemajú talent.

...

Nejasná je pre mňa súčasná pozícia iniciatívy a jej členov a členiek, pretože mnohé ich vyjadrenia sú stále opatrné, akoby ich práca skončila a teraz je to len na inštitúcii, čo s tým urobí. Ak raz vstúpili do verejného priestoru, nemali by sa vzdať zodpovednosti za to, čo ich vystúpenie vyvolá. Možno sa mýlim a je to len pohľad zvonka, ale ich vyjadrenie „**nepřinášíme řešení**“ mi pripadá ako šok z toho, čo všetko performancia spustila. Netvrdím, že sa majú stínať konkrétne hlavy a chápem strach ukázať prstom na pedagóga, ktorého tvorbu a osobnosť si vážia, ale v tejto situácii je už asi na generalizovanie a nemenovanie neskoro. A považujem to aj za nekorektné práve voči obvineným, ktorí/é nedostali doteraz adekvátny priestor na reakcie, minimálne mediálny obraz o tom nevytvorí. Môže to totiž smerovať k prehlbovaniu animozity a miestami nevraživosti medzi katedrami, nezdravému rozdeľovaniu na dobrých a

zlých. V tejto situácii nie sme dobrí a zlí, sme v spoločnom priestore, kde sebareflexiou musíme prejsť všetci a uvedomiť si, kedy a ako sme zlyhali, predsa si nemôžeme myslieť, že ide o záležitosť jednej alebo dvoch katedier. Myslím si, že katedry a dekanát v tejto veci musia mať jednotné a jasné stanovisko, deklarovat' aktívnu snahu a prácu ale súčasne vymedziť teritórium, v ktorom sa pohybujeme, pretože obecných vyjadrení o tom, že ide o závažné problémy, už bolo dost'.

...

Nemenej zásadná je téma psychoterapeutickej podpory, o ktorej sa na DAMU hovorí dlhodobo a iniciatíva ju akcentovala vo svojej performancii, súčasne sa nedávno k tejto téme viedol aj výskum študentov katedry produkcie pod názvom „**Wellness pro duši**“, ktorého cieľom bolo zmapovanie povedomia o možnostiach psychologickéj pomoci na fakulte. Prikláňam sa k tomu, aby inštitúcia zabezpečila aspoň základnú odbornú psychologickú podporu pre študentov a zamestnancov, ak sa dostanú do kritických alebo ťažko zvládnuteľných situácií. Na druhej strane si musíme ale položiť otázku aj inak - je škola povinná poskytovať a saturovať tieto potreby poslucháčov a zamestnancov? Ako dospelí ľudia by mali byť schopní svoje zdravie chrániť sami, často sa stretávam s tým, že sa od nás – pedagógov očakáva okrem odbornosti aj schopnosť extrémnej empatie, ktorá nás miestami tlačí do emočného angažovania a až nepriamej therapeutickej podpory. A to nie je fér. Psychický stav by sa tiež nemal v žiadnom prípade zneužívať ako ospravedlnenie neplnenia si študijných povinností, s čím som sa aspoň ja stretla niekoľkokrát. Nemyslím tým samozrejme situácie, kedy sme s diagnózou konkrétnej študentky alebo študenta oboznámení a teda s tým vieme pracovať.

Akokoľvek sú mnohé moje poznámky polemické, stále verím, že společenstvo AMU má fungovať na princípe spolupatričnosti, vzájomného porozumenia, dôvery, podpory a solidarity, rešpektu ale aj kritického a vecného dialógu. Ale nemá byť prostredím nekritického a absolútneho zneužívania týchto hodnôt. Ďakujem Alici Koubovej za priestor sa k téme vyjadriť, a verím, že nie som a nebudem jediná, komu iniciatíva **Ne!musíš to vydržet** dodala odvahu hovoriť o veciach, ktoré sa týkajú nás všetkých a o ktorých jednoducho musíme hovoriť nahlas.

Mgr. art. Eva Kyselová, Ph D., Katedra teórie a kritiky